

۱۶ زندگی ایران

موزه

برترین موزه‌های ایران

شاید حالا که صحبت از موزه شد دلتان بخواهد درباره مهم‌ترین و بهترین موزه‌های ایران اطلاعاتی داشته باشید. در این مجال اندک چند موزه برتر کشور را با هم مرور می‌کنیم.

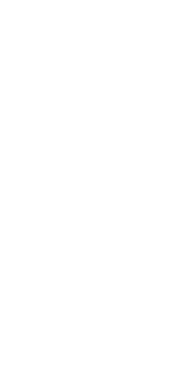
موزه‌ملی: این موزه بیش از یک قرن قدمت دارد و در تهران، خیابان امام خمینی، خیابان سی‌تیر قرار گرفته است. از دو بخش موزه ایران باستان و موزه باستان شناسی و هنر اسلامی تشکیل شده و آثاری با قدمت بین یک میلیون تا ۱۲ هزار سال پیش در آن نگهداری می‌شود.

کاخ گلستان: معروف‌ترین کاخ سلطنتی ایران است و پادشاهان زیادی از آن به عنوان مرکز سلطنت خود استفاده کرده‌اند. قدمت کاخ گلستان که به ثبت جهانی هم رسیده به دوره شاه عباس صفوی برمی‌گردد و شما می‌توانید تمام اشیایی را که در دوره قاجار در این کاخ وجود داشته در مجموعه گلستان تماشا کنید. کاخ گلستان در تهران، خیابان ۱۵ خرداد واقع شده است.

کاخ موزه سعدآباد: این کاخ بیلای پادشاهان قاجار بوده که با روی کار آمدن پهلوی‌اول، بناهای زیادی اطراف آن ساخته شدو در زمان پهلوی دوم به‌طور رسمی به‌عنوان محل زندگی پادشاه انتخاب شد. گنجینه‌های زیادی از تاریخ و هنر معاصر در بناهای مختلف کاخ قرار دارد. **موزه جواهرات:** طبیعی است که این موزه پر از جواهرات است و در اختیار بانک‌مرکزی قرار دارد؛ جواهراتی که تا امروز هیچ‌کدام از کارشناسان و محققان نتوانسته‌اند ارزش واقعی آنها را تخمین بزنند. موزه جواهرات در خیابان فردوسی تهران قرار دارد و در روزها و ساعات محدودی می‌توان به آن مراجعه کرد. موزه هنرهای معاصر، موزه دفاع‌مقدس، موزه پارس شیراز، موزه آب یزد و موزه موسیقی اصفهان چند نمونه دیگر از برترین موزه‌های کشور هستند.

موزه بزرگ خراسان با مساحت ۱۸۰۰۰ مترمربع زیربنا و در ۱۲ طبقه اسمی و هفت طبقه کاربردی در پارک کوهسنگی مشهد ساخته شده است

موزه بزرگ خراسان با وجود قرارگرفتن در پارک معروف کوهسنگی مشهد هنوز برای بسیاری از هموطنان ناشناخته است و روزانه فقط ۵۰ بازدیدکننده دارد

نقش سردار دل‌ها روی گلیم بانوی زنجانی

هنر حاج قاسم سلیمانی، زیبا زندگی‌کردن بود که از روح زیبا و متعالی او سرچشمه می‌گرفت. حالا این زیبایی کم‌کم به آثار هنرمندان هم راه می‌یابد؛ نشان‌به‌نشان گلیمی که بانوی هنرمند زنجانی بافته و نقش سردار دلها را روی آن به تصویر کشیده‌است.

گفت‌وگو با مدیر دومین موزه استاندارد کشور در مشهد

تلاقی تاریخ و تجدد در یک سازه باشکوه

با وجود گذشت پنج سال از افتتاح موزه بزرگ خراسان، این موزه همچنان ناشناخته و کم مشتری است

نام پارک کوهسنگی مشهد احتمالاً به‌گوش تمام ایرانیانی که حتی یک بار برای زیارت به این شهر سفر کرده باشند، رسیده است؛ پارکی که در مرکز شهر و جایی نزدیک حرم مطهر است و فضایی برای استراحت و تفریحی کوتاه و اجمالی. اما بعدی‌می‌دانیم عمارت باشکوهی که اخیراً کار ساخت و ساز آن در قلب این فضای سبز به پایان رسیده هم شهرتی به وسعت نام کوهسنگی داشته باشد و هموطنان زیادی از کاربری آن باخبر باشند. از این بنای پرابهت با معماری مدرن پس از سال‌ها ساخت و ساز، در سال ۹۵ پرده‌گشایی شد تا درچه‌ای باشد به روی گذشته‌های دور ایران زمین؛ جایی برای نگهداری اشیای تاریخی، باستانی و هنری فرهنگی سرزمین خراسان که ساکنان سرزمین آفتاب را به نیاکان‌شان پیوند می‌دهد.

این معماری باابهت چیزی نیست جز موزه بزرگ خراسان و دومین موزه منطقه‌ای شرق ایران؛ موزه‌ای با طراحی و معماری مدرن و منحصربه‌فرد در فضایی سرسبز و خوش آب‌وهوا که گام برداشتن به سوی آن می‌تواند همزمان لذت‌درک سه وجه طبیعت، تاریخ و معماری مدرن را پیش چشم آدم بیاورد. بااین همه، این موزه تماشایی بازدیدکنندگان چندانی ندارد و گویی با تمام شکوه و بزرگی‌اش مثل یک جامه نامرئی از چشم شهروندان و مسافران پنهان مانده است.

اطلاع از کم و کیف شکل‌گیری این موزه و علت استقبال کم و بازدیدکنندگان اندکش، ما را بر آن داشت به سراغ علی صفرنژاد، مدیر موزه بزرگ خراسان برویم و گپ و گفتی با او بزنیم. صفرنژاد که مدرس دانشگاه است، از سال ۱۳۹۴ در این موزه فعالیت می‌کند.

از موزه بزرگ خراسان بگویید و این‌که ایده طراحی و ساخت آن کی و چگونه شکل گرفت؟

به تاریخ، تمدن و فرهنگ غنی و دیرپای خراسان بزرگ، در محل پارک ملت فعلی ساخته شود که با شروع انقلاب و سپس جنگ تحمیلی، اجرای این پروژه به تعویق افتاد و مسکوت ماند. در سال ۱۳۷۱ اما با پیگیری‌های مدیرکل وقت میراث فرهنگی استان، روانشاد دبیح‌ا... خلوصی راه مجدد این موضوع مطرح شد و پس از اخذ مجوزهای لازم از وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی کشور و همچنین توافق ایجاد شده بین شهرداری مشهد و میراث فرهنگی استان، زمینی به مترازه ۴۹۰۰ مترمربع در داخل بوستان کوهسنگی مشهد به آن واگذار و عملیات عمرانی ساخت در سال ۱۳۸۶ آغاز شد. ساخت سازه این موزه ۹سال به طول انجامید و درنهایت در بهمن سال ۱۳۹۳ تکمیل و از آن رونمایی شد. طراح موزه روانشاد دکتر محمد امین میرفندرسکی بود که در مسابقه انتخاب بهترین طرح برای موزه خراسان، با الگو از قصر خورشید کلات نادری، موزه را طراحی کرد. این موزه ۱۸۰۰۰ مترمربع زیربنا دارد و ۱۲در طبقه اسمی و هفت طبقه کاربردی ساخته شده است.

از محتوای موزه بگویید و این‌که اشیای آن مربوط به چه بازه‌های زمانی هستند.

محتوای موزه براساس معرفی فرهنگ و تمدن دیرینه و غنی خراسان در طول تاریخ برنامه‌ریزی و انتخاب شده است؛ یعنی از ۸۰۰ هزارسال پیش که نخستین انسان‌های ابزارساز دنیا در کناره رودخانه کشف‌رود مشهد، کهن‌ترین دست‌افزارهای سنگی را ساختند تا دوران تاریخی، اسلامی و معاصر. در ضمن از سال ۱۳۹۵ بررسی طرح محتوایی موزه بزرگ خراسان زیرنظر بیش از ۵۰ متخصص در حوزه‌های مختلف آغاز شده و هم اکنون مراحل پایانی خود را طی می‌کند. در این طرح تمام دستاوردهای مادی و معنوی (میراث ملموس و ناملموس) خراسان مورد شناسایی و معرفی قرار گرفته و درحال حاضر بخشی از آنها به نمایش درآمده است.

هدف از ساخت موزه‌ای با این ویژگی‌های ساختاری و محتوایی در شرق کشور چه بوده است؟

هدف از ساخت این موزه، نمایش آثار مرتبط با تمدن و فرهنگ اصیل

فریده صفری متولد ۱۳۶۳ و از اهالی روستای شیخلر از توابع بخش انگوران شهرستان ماهنشان است و آن‌طور که خودش می‌گوید حدود ۱۵سال است فرش و گلیم می‌بافد. به عقیده او فاخرترین اثری که تاکنون بافته تابلوفرش منقش به تصویر سردار دلهاست که پس از اتمام کار آن را به سپاه منطقه

تحویل داده تا روی دیوار نصب شود. پرچم ایران هم اثر دیگری از این بانوی عاشق وطن است. صفری که تاکید می‌کند با کار خود زنده است، یک کارآفرین هم هست و تاکنون به ۲۰نفر از زنان روستا آموزش گلیم و قالیبافی داده و دراین باره می‌گوید: من از آنها گلیم و قالی را می‌خرم و به کشور عراق صادر می‌کنم.

درباره طراح موزه بزرگ خراسان

محمدامین (داریوش) میرفندرسکی متولد ۱۳۱۰آذر ۴در گرگان بوده و دارای مدرک دکترای معماری و شهرسازی از دانشگاه فلورانس ایتالیا، معمار و طراح موزه ایرانی است. میرفندرسکی اولین کسی است که بحث معماری را از زوایای غیرمعمارانه بررسی کرد و برای اولین بار در دانشگاه تهران از رابطه معماری و سینما سخن گفت و

بعدتر از منظر هنرهای تجسمی به معماری نگاه

کرد. او همچنین مسائل اجتماعی، ادبیات، شعر و فلسفه را اساس مبانی نظری معماری خویش قرار داد و در طول عمر پربارش، نسلی از معماران ایرانی را پرورش داد که همچون خود وی در طراحی آثارشان علاوه بر زیبایی بصری و کمپوزیسیون فرمی، پس زمینه تاریخی، فرهنگی و اجتماعی هر منطقه را مدنظر قرار می‌دادند. میرفندرسکی سال ۱۳۸۸ در ۷۸ سالگی در تهران درگذشت.

باشکوه و منحصربه فردی رقم بسیار کوچکی است. به عقیده خودتان دلیل این استقبال کم (البته به جز کرونا) چیست؟

شاید قرار گرفتن موزه در یک مکان تفریحی در کنار ویژگی‌های مثبت باعث شده‌بود ارتباط موزه با سایر بخش‌های فرهنگی شهر مشهد قطع شود و بسیاری از علاقه‌مندان موزه‌گردی و میراث فرهنگی یا از وجود چنین موزه‌ای بی‌اطلاع باشند یا به دلیل واقع شدن در یک موقعیت مکانی خاص، امکان حضور در موزه را نیابند.

طبیعی‌یکی از راه‌های جذب بازدیدکننده بیشتر، تعویض دوره‌ای اشیا و متنوع‌سازی آنهاست. در این خصوص برنامه‌ای دارید؟ به هر روی شاید به این موزه بزرگ رونقی بدهد.

همان‌گونه‌که ذکر شد چیدمان اشیای تاریخی در موزه براساس طرح محتوایی موزه بزرگ پیش‌بینی و بعضاً اجرا شده است. البته یکی از ویژگی‌های اصلی موزه بزرگ خراسان برخلاف بیشتر موزه‌های ایران این است که این موزه صرفاً شیءمحور نیست بلکه در این مکان دستاوردهای مهم مردم خراسان مانند استفاده از آس باد (آسیاب‌های بادی عمود محور) به منظور بهره‌وری از داشته‌های بومی در راستای حفظ میراث کشاورزی، معرفی فئات قصبه گناباد به عنوان قدمتی‌ترین، بزرگ‌ترین و طولانی‌ترین قنات ایران و دنیا و مواردی دیگر از این دست به نمایش گذاشته شده است.

برای پرکردن چنین موزه بزرگی هزاران شیء تاریخی نیاز است. آنها را چطور واز کجا فراهم کردید؟

درسال ۱۳۹۵ با هماهنگی‌های انجام شده با موزه ملی ایران تعداد ۴۵هزار اقسام فرهنگی-تاریخی از مخزن موزه ملی به موزه بزرگ خراسان انتقال یافت که تاکنون حدود ۱۲۰۰۰ قلم آنها ساماندهی و شناسنامه‌دار شده و مابقی هم درحال انجام است. با این کار هزاران میراث مادی و معنوی ایران

و خراسان رمزگشایی خواهد شد و گوشه‌های دیگری از این فرهنگ و تمدن ماندگار شناسایی و معرفی خواهد شد. البته صدها شیء تاریخی هم توسط میراث دوستان به این موزه اهدا شده است.

از دیگر ویژگی‌های مهم موزه بزرگ خراسان به شمار می‌رود.

میراث استقبال از موزه بزرگ خراسان قبل از پاندمی کرونا و در دوران کرونا چگونه بوده است؟

پیش از بحران کرونا میزان بازدید از موزه حدوداً ۵۰ نفر در روز بود. از تاریخ ۲۰فروردین ۱۳۹۹ به دلیل پاندمی کرونا و بخشنامه ستادملی کرونا تاکنون موزه تعطیل بوده است که خوشبختانه باتوجه به تغییر وضعیت مشهد از قرمز به نارنجی، مجدداً روز شنبه مورخ ۱۴۰۰/۴/۲۰ موزه‌ها و اماکن فرهنگی تاریخی خراسان رضوی از جمله همین موزه بازگشایی شده‌اند. البته موزه کاملاً بسته نبود و به طور مثال برخی برنامه‌های فرهنگی در دوران کرونا با رعایت کامل شیوه‌نامه‌های بهداشتی در محل موزه برگزار می‌شدند.

با این حساب، بازدید از موزه در ایام تازنجی بودن شهر مشهد برای عموم میسر نبود. آیا نمی‌شد با تعبیه تمهیداتی از تعطیلی آن جلوگیری کرد؟
به هر حال موزه بزرگ خراسان نیز مثل سایر موزه‌های کشور تابع مقررات ستاد کرونا بوده است. البته این مجموعه به صورت موردی و برای برخی مخاطبان خاص که همکاری فرهنگی با موزه داشته‌اند، بازدیدهایی در این ایام ترتیب داده است.

گفتید پیش از شیوع کرونا روزانه ۵۰۰نفر از موزه بازدید می‌کردند که به نظر می‌رسد برای چنین موزه بزرگ و

موزه خراسان یکی از ۷۴۵ موزه فعال کشور

طبق آخرین آمار انتشار یافته از سوی معاونت میراث فرهنگی کشور، تاکنون ۷۴۵ موزه در کشور راه‌اندازی شده و فعالیت می‌کند که بخشی از آنها به بخش خصوصی تعلق دارد. بر این اساس سال ۱۳۹۲ تعداد ۴۰ موزه خصوصی فعال بود که در حال حاضر به ۷۱ موزه فعال خصوصی ارتقاء یافته است.